

**ESTIMAREA EFICIENȚEI ECONOMICE A FONDULUI FUNCİAR ÎN AGRICULTURĂ:
ASPECTE TEORETICE ȘI METODOLOGICE***Natalia TCACI, Corina BURCIU**Universitatea de Stat din Moldova*

În acest articol este abordat conceptul de eficiență în multiple forme: tehnologic, economic, de mediu. De asemenea, sunt delimitate diferențele dintre noțiunea de ieșire (output) și cea de eficiență economică globală a fondului funciar. Se argumentează necesitatea aplicării sistemului de indicatori naturali și valorici în funcție de viziunile oamenilor de știință. La fel, este propusă clasificarea sistemului de indicatori pentru aprecierea eficienței economice a fondului funciar în două grupe: parțiali și globali. Sistemul tradițional a fost completat de indicatorii eficienței agriculturii biologice.

Cuvinte-cheie: *eficiență economică, fond funciar, efort funciar, agricultură biologică, ieșire (output), lucrativitate.*

**ESTIMATING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE LAND FUND IN AGRICULTURE:
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS**

The article addresses the concept of efficiency in many forms: technological, economic, social, environmental. It delineates the differences between the notion of output and global economic efficiency of the land fund. It argues the need to apply natural indicators and values according to different visions of scientists. The indicator system is proposed for estimating partial and global economic efficiency of the land fund. The traditional system was completed by indicators of biological agriculture efficiency.

Keywords: *economic efficiency, land fund, land effort, biological agriculture, output, lucrativeness.*

Evaluarea fenomenului dezvoltării a necesitat de-a lungul timpului studii, care s-au concentrat asupra problemelor eficienței economice.

Conceptul de eficiență a fost abordat pentru prima dată în secolul XVIII în operele mercanțiștilor William Petty și François Quesnay. W.Petty, considerat „părintele economiei politice”, afirmă că factorii avuției sunt munca și natura. Elementele raționale ale acestei doctrine au fost susținute de economistul francez François Quesnay și dezvoltate în lucrarea *Tabloul economic*. O concepție coerentă a fost realizată și de economiștii englezi Adam Smith și David Ricardo. În lucrarea sa *Bogăția națiunilor*, apărută în 1776, Adam Smith a demonstrat că atât pământul, cât și capitalul au o „productivitate specială”. Ideile lui A.Smith au fost dezvoltate de D.Ricardo, mai cu seamă cele referitoare la originea valorii și renta funciară. Potrivit doctrinei lui D.Ricardo, în agricultură există o limită a producției pe care progresul științei oficiale o poate îndepărta, dar nu anula. În schimb, el subliniază importanța utilizării mașinilor în orice ramură a producției, fiind apreciată drept o „binefacere generală”.

Economiștii clasici n-au folosit termenii actuali de eficiență. Ei puneau problema maximizării rezultatelor fără a specifica modalitățile de măsurare a eficienței economice.

Mult mai târziu, Karl Marx în opera sa *Capital* a argumentat că eficiența reprezintă posibilitatea de a produce mai mult decât „plusvaloarea” cu cheltuieli minime de resurse.

În literatura de specialitate se consideră că conceptul de eficiență economică a apărut în secolul XX în urma utilizării matematicii în analiza economică. Eficiența economică este legată de numele economistului italian Vilfredo Pareto, care a definit eficiența ca raport de echilibru între optimul consumului și optimul producției.

Începând cu anii '30 ai secolului XX a avut loc o dezvoltare rapidă a teoriei economice, care a dus la investigații de valoare în domeniul eficienței economice. Astfel, a apărut metoda input – output a lui Wassily Leontief asupra judecării proporțiilor, în care eforturile sunt orientate către producerea bunurilor intermediare și a produselor finite.

În fosta URSS o dezvoltare de amploare a investigațiilor referitoare la studiul eficienței economice a avut loc în perioada anilor '60–80. În această perioadă în cadrul Academiei de Științe s-a format o direcție științifică în care au activat savanții cu renume: T.Haciaturov, P.Bunici, A.Emilianov, A.Amosov, V.Boev, V.Dobrânin și alții.

Cercetările științifice din România au promovat, de asemenea, idei valoroase în ceea ce privește eficiența economică. Astfel, N.Constantinescu în lucrarea sa *Economia protecției mediului natural* a contribuit la fundamentarea relației dintre evoluția economiei și evoluția resurselor. Savanții M.Popescu, V.Trebici, A.Iancu, V.Soran și alții au lansat conceptul economic de „consum cumulat de resurse”, prin care au argumentat necesitatea structurării economice.

În Republica Moldova, un aport semnificativ la cercetarea aspectelor metodologice ale eficienței economice au adus economiștii agrarieni: T.Bajura, L.Babii, M.Osmatescu, D.Parmacli, E.Timofci, P.Țurcanu și alții.

Multiplele cercetări au demonstrat caracterul complex și multilateral al eficienței economice. Însă, definierea conceptuală și criteriile de măsurare a eficienței economice până în prezent nu au un consens deplin și din această cauză există diferite opinii de abordare și tratare.

Menționând că eficiența și economia sunt practic sinonime și replicând celor ce privesc altfel problema, renumitul savant american Paul Heyne subliniază: „În ultimii ani au început să apară în societatea noastră voci sugerând că punem prea mare preț pe eficiență; că uneori sacrificăm prea multe obiective valoroase pentru a obține o eficiență care nu prețuiește cât ne costă. Ar putea fi aceasta adevărată? Oricine se gândește la ea cu atenție va descoperi că, logic, este ceva ciudat în această critică asupra eficienței. Deși criticii pot avea chestiuni întemeiate și importante de ridicat, nu poate fi adevărat că punem un preț prea mare pe eficiență” [2, p.107].

Savanții români C.Popescu, D.Ciucur și D.Morega sunt de părere că eficiența exprimă în esență calitatea activității economice de a utiliza rațional factorii de producție în întreprindere. Ea este o cerință fundamentală pentru economie și trebuie să ghideze în permanență acțiunile și deciziile economico-financiare. Eficiența o înțelegem ca un termen de evaluare, un concept valoric ce se măsoară prin raportul dintre valoarea producției obținute și valoarea resurselor intrate [7, p.240].

Acești savanți consideră că eficiența poate și trebuie analizată într-o perioadă lungă, întrucât reprezintă, în ultimă instanță, mișcarea profundă a activității economice, în întregime, după ce se elimină mișcările sezoniere, întâmplătoare sau ciclice. Indicatorul cel mai preferat pentru măsurarea eficienței ar putea fi profitul net al întreprinderii raportat la costuri, ținându-se seama, în determinarea lui, de prețurile constante, eliminându-se pe cât posibil efectul variațiilor de prețuri.

În opinia acestor savanți, alegerea criteriului de eficiență constituie una din opțiunile fundamentale ale oricărei activități, deoarece prin această opțiune se exprimă efectele (rezultatele) economice și sociale într-o anumită perioadă de timp. Analiza evoluției economiilor occidentale demonstrează că în ultimele două decenii opțiunile pentru o rată mereu mai ridicată de eficiență au evidențiat urmări favorabile, care pot duce în mod implicit și la inflație ca factor periodic de ajustare, astfel că o asemenea opțiune în condițiile stabilității monetare se rezumă la alternanțe de tip „stop and go” [7, p.243].

În literatura de specialitate se menționează că eficiența este un indicator de rezultate și exprimă:

- un oarecare rezultat concret (rezultatul acțiunii);
- corespunderea rezultatului obținut nivelului maxim posibil;
- raportul dintre efectul obținut și nivelul normativ.

Majoritatea economiștilor agrarieni sunt de părere că eficiența producției agricole este legată de comensurarea rezultatelor obținute cu eforturile depuse.

Actualmente se disting următoarele forme de eficiență: tehnologică, economică, socială și ecologică.

Eficiența tehnologică reflectă gradul folosirii resurselor de producție în agricultură: funciare, de muncă, materiale și se caracterizează prin randamentul (productivitatea) factorilor de producție.

Eficiența economică exprimă influența eficienței tehnologice și a mecanismelor economice asupra rezultatelor finale ale întreprinderii. Pentru apreciere se folosesc indicatorii: valoarea producției agricole globale; veniturile din vânzări; profitul brut; profitul net în calcul la un hectar de teren agricol; rata rentabilității.

Eficiența socială caracterizează gradul de influență a proceselor economice la creșterea nivelului de trai și de muncă al personalului și poate fi apreciată după următorii indicatori: salariul mediu al unui lucrător; gradul de înzestrare cu mijloace fixe; nivelul mecanizării și automatizării proceselor tehnologice.

Eficiența ecologică exprimă influența proceselor de producție la păstrarea mediului ambiant și se caracterizează în baza indicatorilor: recuperabilitatea cheltuielilor legate de ocrotirea mediului natural; valoarea pierderilor de producție agricolă cauzate de poluarea mediului natural.

Studiul formelor de eficiență și a opiniilor savanților au constituit punctul de reper în formularea propriei viziuni asupra eficienței economice a utilizării pământului în agricultură. În opinia noastră, **eficiența econo-**

mică a pământului ca mijloc de producție în agricultură reflectă raportul dintre rezultatele economice obținute sub formă de producție, venituri din vânzări și profit către suprafața terenului agricol disponibil.

De asemenea, considerăm că analiza eficienței economice a utilizării pământului în agricultură trebuie efectuată numai în baza unui sistem de indicatori care să exprime cât mai amplu și exact folosirea fondului funciar.

Majoritatea economiștilor agrarieni (V.Boev, V.Dobrânin, A.Gataulin, T.Bajura, L.Babii, D.Parmacli, M.Osmatescu, E.Timofti, D.Șerban, Gh.Stoica și alții) sunt de părere că sistemul de indicatori ai eficienței economice a fondului funciar trebuie să includă indicatorii valorici, naturali și relativi.

Concomitent, o altă parte de autori (C.Cojocaru, G.Savițaia, G.Ciogut, N.Comov S.Șaripov, S.Sazonov și alții) consideră necesară clasificarea sistemului de indicatori pentru aprecierea eficienței economice a pământului în două grupe: parțiali și globali.

În opinia noastră, indicatorii parțiali ai eficienței utilizării fondului funciar caracterizează efectul obținut sub formă de producție în unități naturale la un hectar de terenuri comparabile. Aceștia sunt: productivitatea culturilor agricole, producția de lapte și spor în masă vie a bovinelor și ovinelor la un hectar (sau la 100 de hectare) de terenuri agricole; producția de spor în masă vie a porcinelor la un hectar (sau la 100 de hectare) de terenuri arabile; producția de spor în masă vie a păsărilor la un hectar (sau la 100 de hectare) semănături cerealiere.

Eficiența economică globală a fondului funciar este noțiunea cu cel mai complex conținut și, respectiv, cu cea mai mare sferă de cuprindere privind activitatea economico-financiară legată de utilizarea fondului funciar. Caracterul complex al acestei noțiuni reiese din următoarele:

1. În gospodăriile agricole cu profil vegetal sau în cele cu profil complex (vegetal, animalier, industrial) pământul constituie principalul mijloc de producție, având, pe de o parte, un rol direct în obținerea producției vegetale, iar, pe de altă parte, un rol indirect în obținerea producției animaliere și industriale.

2. Procesul producției agricole și neagricole din exploatarea agricolă (cu profil agroindustrial) are un caracter unitar – întreaga producție animalieră și industrială fiind organic dependentă de productivitatea pământului, respectiv de producția vegetală.

În întreprinderile agricole moderne și de mari dimensiuni, cu un profil complex, care obțin rezultate economico-financiare de înaltă performanță, îmbinarea rațională dintre producția vegetală și cea animalieră, precum și dintre producția agricolă și cea neagricolă constituie o necesitate obiectivă. Prin creșterea animalelor, precum și prin activitățile cu caracter industrial, se finalizează și se valorifică integral producția vegetală. Animalele sunt o „prelungire” a pământului ca principal mijloc de producție, prin aceste „mașini vii” având loc procesul de conversie a produselor vegetale în produse animaliere. Iar prin intermediul utilajelor industriale are loc procesul de conversie a „materiei prime” de natură vegetală și animalieră în produse alimentare.

Corelând fondul funciar (ca suprafață sau ca valoare de patrimoniu) – în calitate de efort specific în agricultură, cu rezultatele economico-financiare legate de rolul său ca principal mijloc de producție, „eficiența economică globală a fondului funciar” exprimă gradul în care acest mijloc de producție „fundamental” a fost utilizat cu eficiența corespunzătoare necesităților și posibilităților economico-financiare din perioada respectivă.

C.Cojocaru, Gh.Stoica, D.Șerban și alții consideră că eficiența economică globală a fondului funciar presupune o triplă corelație de eficiență dintre mărimea sa – ca efort și rezultatele economico-financiare legate direct și indirect de exploatarea sa – ca efect:

– dintre terenul agricol și rezultatele economico-financiare obținute în sectorul vegetal, legate nemijlocit de exploatarea acestui teren (ca parte componentă a fondului funciar de care a dispus unitatea);

– dintre terenul agricol și rezultatele economico-financiare obținute în activitatea agricolă (vegetală și animalieră), legate atât direct prin exploatarea acestui teren, cât și indirect prin exploatarea efectivului de animale;

– dintre terenul agricol sau cel total (agricol și neagricol) și rezultatele economico-financiare obținute în întreaga activitate a unității (agricolă și neagricolă), legate atât direct prin exploatarea terenului agricol, cât și indirect, pe de o parte, prin exploatarea efectivului de animale și a utilajelor industriale, iar, pe de altă parte, prin „ocuparea” terenului neagricol cu diferite adăposturi pentru animale, cu construcții pentru activitățile industriale, cu clădiri pentru administrație, cu locuințe pentru salariați, cu drumuri etc. [1, p.418].

Prin indicatorii utilizați în analiză, eficiența economică globală a fondului funciar reflectă, într-o viziune integral-sistemică, latura intensivă a utilizării întregii suprafețe de teren a întreprinderii. Randamentul fondu-

lui funciar exprimă nu altceva decât productivitatea culturilor agricole. Întrucât atât randamentul fondului funciar, cât și eficiența economică globală a fondului funciar reflectă latura intensivă a exploatării pământului ca principal mijloc de producție în agricultură, între aceste două noțiuni există unele deosebiri:

1. Randamentul fondului funciar vizează în exclusivitate latura intensivă a terenului cultivat, respectiv a terenului agricol pentru obținerea produselor vegetale, iar eficiența economică globală a fondului funciar vizează latura intensivă a întregului teren de care dispune întreprinderea având în vedere atât rolul direct, cât și cel indirect (prin intermediul animalelor și al utilajelor industriale) al terenului agricol, precum și rolul indirect al terenului neagricol (prin „ocuparea” unor suprafețe ale sale cu o serie de „utilități”) în obținerea rezultatelor economico-financiare;

2. Randamentul fondului funciar este exprimat în unități naturale, adică reflectă producția fizică vegetală obținută în medie la un hectar de suprafață a culturii respective, iar „eficiența economică globală a fondului funciar” este exprimată prin intermediul indicatorilor valorici care reflectă atât rezultatele activității de producție, cât și rezultatele economico-financiare la un hectar de teren agricol.

În opinia lui C.Cojocaru, eficiența economică globală a fondului funciar exprimă raportul dintre efectul concretizat în rezultatele economico-financiare ale exploatației și terenul agricol și neagricol care a participat în mod direct și indirect – prin exploatarea și, respectiv, utilizarea sa ca principal „efort tehnic specific” – la obținerea acestui efect, într-o perioadă de timp.

Întrucât, în acest context, „efortul funciar” poate fi comensurat atât în hectare, cât și ca valoare de patrimoniu, înseamnă că un asemenea raport poate fi conceput în două variante:

– ca nivel mediu al rezultatelor economico-financiare pe unitatea de suprafață a terenului (respectiv, pe un hectar sau la o sută de hectare);

– ca nivel mediu al rezultatelor economico-financiare pe unitatea valorică a terenului (respectiv la un leu, la o sută sau la o mie de lei valoare de patrimoniu a terenului).

Din punct de vedere cognitiv, cea de-a doua variantă reflectă într-un mod mai cuprinzător și mai corect nivelul eficienței economice a fondului funciar, deoarece este luată în considerare nu doar suprafața terenului, ci și calitatea acestuia și capacitatea productivă a terenului agricol. Însă, într-o perioadă mai mare de timp, suprafața terenului agricol și neagricol de care dispune întreprinderea agricolă poate să rămână constantă sau poate chiar să se reducă, în timp ce capacitatea sa productivă înregistrează – ca urmare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, de irigații etc. – o creștere, care, practic, poate fi exprimată numai în unități valorice sub formă de consumuri.

Din aceste considerente, autorii C.Cojocaru, D.Șerban, Gh.Stoica și alții consideră că sistemul de indicatori sintetici utilizați în analiza eficienței economice globale a fondului funciar poate fi grupat în felul următor:

I. Grupa indicatorilor care reflectă legătura directă și nemijlocită dintre exploatarea terenului agricol și rezultatele economico-financiare aferente activității agricole (sectoarele vegetal și zootehnic) a exploatației;

II. Grupa indicatorilor care reflectă legătura directă și nemijlocită dintre exploatarea terenului agricol sau a terenului total și rezultatele economico-financiare aferente întregii activități (agricole și neagricole) a exploatației.

După părerea noastră, ambele grupe de indicatori reflectă integral eficiența economică a pământului, deoarece numai îmbinarea rațională dintre creșterea animalelor și producția vegetală, precum și dintre activitățile agricole și cele neagricole valorifică cel mai bine capacitatea pământului, contribuind astfel la sporirea eficienței economice globale a fondului funciar și a celorlalți factori de producție.

Totodată, considerăm că determinarea eficienței economice globale după valoarea terenurilor agricole și suma consumurilor la efectuarea lucrărilor ameliorative este imposibilă, cauza fiind lipsa de informație în rapoartele statistice și financiare.

Reieșind din necesitatea exprimării eficienței economice parțiale și globale, ținem să menționăm că un grad înalt de obiectivitate și precizie poate fi obținut aplicând sistemul de indicatori naturali și valorici ce caracterizează eficiența utilizării fondului funciar.

Indicatorii naturali caracterizează eficiența parțială a folosirii pământului, prin intermediul producției de pe o unitate de suprafață în expresie naturală. Aceștia sunt:

- ✓ productivitatea culturilor agricole;
- ✓ producția produselor vegetale (cereale, sfeclă pentru zahăr, tutun, floarea-soarelui etc.) – la 100 ha de teren arabil;

- ✓ producția fructelor, strugurilor și pomușoarelor – la 100 ha de plantații perene pe rod;
- ✓ producția laptelui, sporului în masă vie a bovinelor, ovinelor, lânii – la 100 ha de teren agricol;
- ✓ producția de spor în masă vie a porcinelor – la 100 ha de teren arabil;
- ✓ producția de ouă și carne de pasăre – la 100 ha de semănături cerealiere.

Indicatorii naturali ai eficienței economice a fondului funciar se folosesc mai frecvent pentru analiza dinamicii producției omogene. De asemenea, pot fi folosiți pentru comparația rezultatelor activității economice a întreprinderilor agricole, gospodăriilor țărănești (de fermieri), dacă acestea activează în aceleași condiții pedoclimaterice și au același profil de specializare.

Economistul M.Osmatescu propune ca la calcularea indicatorilor naturali vizând producția animalieră la 100 ha de terenuri comparabile să se ia în considerație pe baza căror furaje a fost produsă producția – proprii sau cumpărate [5, p.10]. În caz contrar, acest indicator nu poate reflecta situația reală a utilizării terenului agricol. Considerăm că pentru a asigura o caracteristică completă a eficienței economice a fondului funciar este necesară aplicarea **indicatorilor valorici** de rând cu cei naturali. Indicatorii valorici, în opinia noastră, reflectă capacitatea de transformare a resurselor în valoarea produselor finite, veniturilor din vânzări, profitului brut etc.

În opinia lui M.Osmatescu, pentru estimarea comparativă a eficienței economice a pământului în întreprinderile agricole se recomandă următorii indicatori valorici:

– valoarea producției agricole globale în prețuri comparabile și în prețuri curente la 100 ha de teren agricol;

– venitul global și venitul net la 100 ha de teren agricol;

– beneficiul la 100 ha de teren arabil și plantații multianuale [5, p.11].

Referitor la sistemul propus, menționăm că nu suntem de acord cu ultimii doi indicatori, deoarece:

– venitul global și venitul net sunt scoși din circuit și actualmente nu se utilizează la nivel de entitate economică;

– nu este clar care indicator concret de profit se va lua în calcul la aprecierea eficienței economice a fondului funciar.

În calitate de indicatori valorici D.Parmacli și L.Babii propun:

– productivitatea pământului în unități valorice;

– rentabilitatea consumurilor curente incluse în resursele funciare;

– eficiența investițiilor de capital în resursele funciare;

– coeficientul de utilizare a potențialului funciar;

– valoarea producției nete la hectar;

– emiterea profitului brut la hectar;

– rentabilitatea producției vândute [6, p.45].

Respectând părerile acestor autori, ținem să menționăm că nu suntem de acord cu unii din indicatorii propuși din următoarele motive:

– nu este clar ce se va include în componența consumurilor curente aferente resurselor funciare și care sunt sursele informaționale;

– lipsește informația privind investițiile capitale incluse în resursele funciare;

– valoarea producției nete ca indicator economic actualmente este abrogată;

– coeficientul de utilizare a potențialului funciar nu este un indicator de eficiență, deoarece exprimă raportul dintre productivitatea efectivă a culturilor agricole și productivitatea maxim obținută în ultimii 10-15 ani.

Studiul efectuat ne-a permis să introducem unele precizări și să propunem sistemul de indicatori pentru estimarea eficienței economice a fondului funciar în întreprinderile agricole (Fig.1).

Aplicarea sistemului de indicatori prezentat în Figura 1 va permite efectuarea analizei eficienței economice comparate a utilizării fondului funciar în întreprinderile agricole cu diferită formă de proprietate.

Având în vedere faptul că în țara noastră resursele funciare sunt limitate, este importantă nu doar majorarea randamentului unui hectar de teren agricol, dar și păstrarea și sporirea fertilității solului. Numai în asemenea situație putem constata că fondul funciar se utilizează eficient. În legătură cu aceasta considerăm oportună completarea sistemului de indicatori tradiționali vizând eficiența economică a utilizării fondului funciar (Fig.1) cu indicatorii eficienței ecologice.

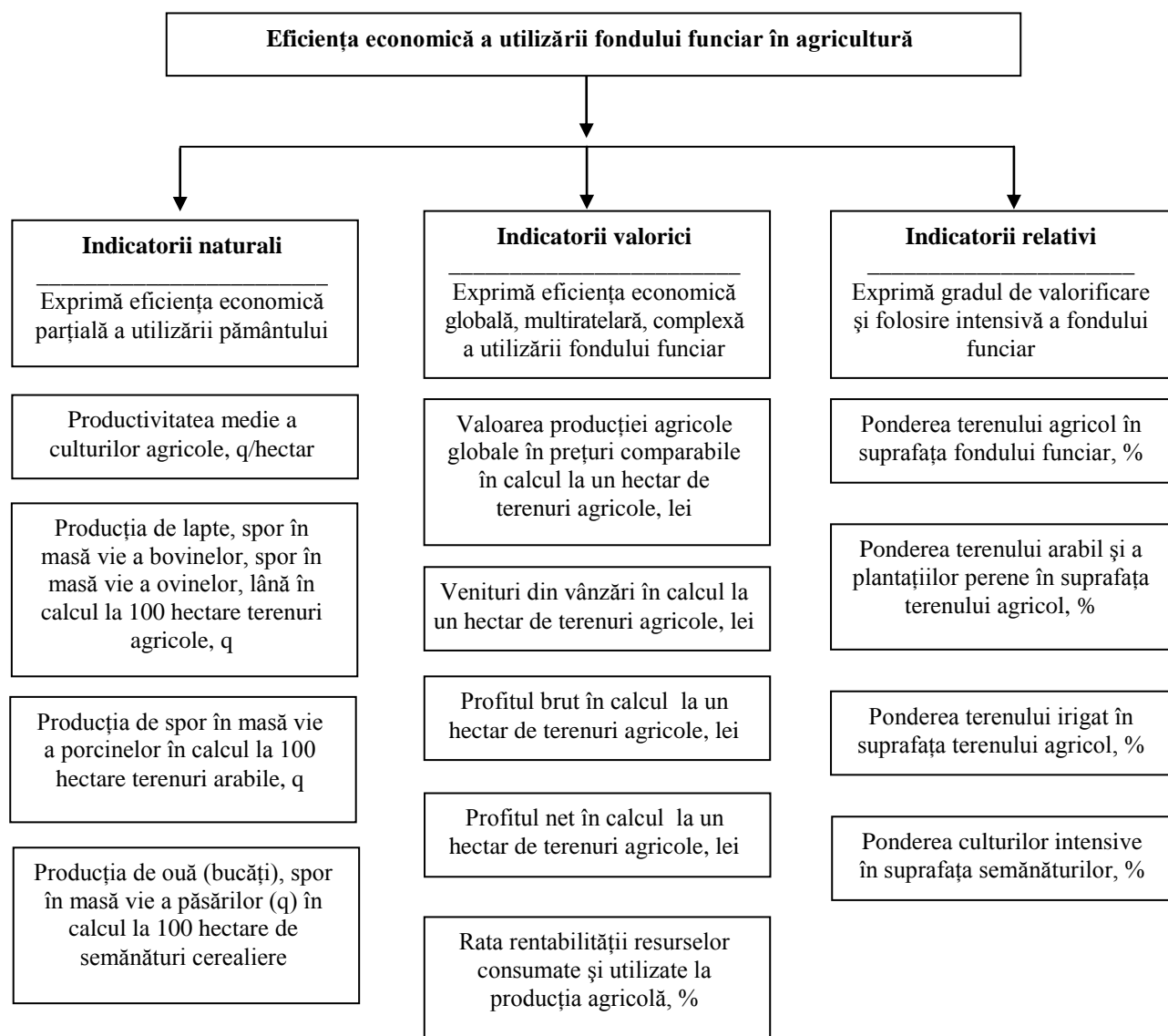

Fig.1. Sistemul de indicatori pentru estimarea eficienței economice a utilizării fondului funciar în agricultură.

Sursa: Elaborat de autori.

Efectul utilizării pământului trebuie să includă nu doar rezultatele cantitative din activitatea de producție, dar și calitatea (starea) pământului după fiecare ciclu de producție. Considerăm că eficiența utilizării resurselor funciare trebuie să includă și **indicatorii eficienței agriculturii biologice**. Aceștia sunt:

1. Adaosul de producție la hectar (ΔY) pe seama folosirii agriculturii biologice (tehnologii minime de lucrare a solului – fără arătură de zăble):

$$\Delta Y = Y_1 - Y_0 \quad (1)$$

unde Y_1 și Y_0 – respectiv, productivitatea culturii (q/ha) obținută pe seama agriculturii biologice și fără aplicarea acesteia;

2. Reducerea costului pe unitate de produs (ΔC) folosind agricultura biologică:

$$\Delta C = \frac{CP_1}{Y_1} - \frac{CP_0}{Y_0} \quad (2)$$

unde CP_1 și CP_0 – respectiv, consumurile de producție la hectar cu aplicarea agriculturii biologice și fără ea;

3. Modificarea conținutului de humus (ΔK_h) și de elemente nutritive (ΔK_{NPK}) în rezultatul aplicării agriculturii biologice:

$$\Delta K_h = K_{h(1)} - K_{h(0)} \quad (3)$$

$$\Delta K_{NPK} = \frac{K_{NPK(1)}}{Z_{NPK(1)}} - \frac{K_{NPK(0)}}{Z_{NPK(0)}} \quad (4)$$

unde: $K_{h(1)}$ și $K_{h(0)}$ – respectiv, conținutul humusului în sol cu aplicarea și fără aplicarea agriculturii biologice;

$K_{NPK(1)}$ și $K_{NPK(0)}$ – respectiv, conținutul elementelor de azot, fosfor și potasiu în expresie valorică cu aplicarea și fără aplicarea agriculturii biologice;

$Z_{NPK(1)}$ și $Z_{NPK(0)}$ – respectiv, consumurile la efectuarea lucrărilor legate de administrarea îngrășămintelor organice și minerale.

4. Valoarea producției ecologice (VPE) în calcul la un leu de consumuri – indicator sintetic de eficiență ecologică (ISE):

$$ISE = \frac{VPE}{CP} \quad (5)$$

Completările efectuate ale sistemului tradițional al eficienței economice a fondului funciar cu indicatorii de eficiență a agriculturii biologice reflectă într-o viziune integral-sistemică latura intensivă și cea calitativă a utilizării fondului funciar, respectiv atestă modificarea capacității productive a pământului, ca urmare a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, perfecționarea tehnologiilor de lucrare a solului și a administrării îngrășămintelor organice minerale.

Bibliografie:

1. COJOCARU, C. *Analiza economico-financiară a exploatațiilor agricole și silvice*. București: Editura Economică, 2000. 560 p.
2. HEYNE, P. *Modul economic de gândire*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1991. 381 p.
3. MARX, K. *Capital*. Chișinău, 1969. 753 p.
4. MANOILESCU, M. *Forțele naționale productive și comerțul exterior*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1998. 423 p.
5. OSMATESCU, M. *Economie agrară. Concepții metodologice și metodica aprecierii eficienței economice a resurselor de producție și a producției agricole*. Chișinău: UASM, 2000. 179 p.
6. PARMACLI, D., BABII, L. *Economia agrară*. Chișinău, 2008. 411 p.
7. POPESCU, C., CIUCUR, D., MAREGA, D.I. *Microeconomia concurențială*. București: Editura Economică, 1997. 350 p.
8. RICARDO, D. *Despre principiile economiei politice și impuneri*. Vol. I–II. București: Editura Academiei, 1989. 567 p.
9. SAMUELSON, P. *Economics*. Chișinău: USM, 2001. 994 p.
10. SMITH, A. *Avuția națiunilor: cercetare asupra naturii și cauzele ei*. Chișinău: Universitas, 1992. 306 p.
11. STOICA, Gh. *Folosirea eficientă a pământului în zona de deal și submontană*. București: Ceres, 1976. 286 p.
12. ȘERBAN, D. Criterii de apreciere a eficienței economice a firmei contemporane. În: Conferință științifică internațională „Dimensiunile managementului aprovizionării în contextul economiei contemporane”. Chișinău: ASEM, 2004, p.284-288.

Prezentat la 03.06.2013